

Als het nu eens wèl waar is??

(naar Oskar Skarsaune)

Wanneer je bent opgevoed in een christelijk land zou je toch denken dat je weet wat het christendom voor iets is. Maar misschien levert dit boekje wel een paar verrassingen op. Misschien is het christendom niet wat jij denkt dat het is. Doe de test en kijk of je de Bijbel werkelijk begrepen hebt.

1. Het verschil
2. Een ongenode gast
3. Baas in eigen huis?
4. Geboren als rebel
5. De grote afrekening
6. Verloren
7. De hoofdpersoon
8. Het geheim van het kruis
9. Het grote geschenk
10. Hoe kom ik tot geloof?
11. Het nieuwe leven
12. De hemel

1. Het verschil

Godsdienst en christendom - is dat niet precies hetzelfde?

Inderdaad, voor de meeste mensen in ons land is dat het geval geweest, in ieder geval tot op de huidige dag. Maar de situatie is bezig te veranderen. Door het onderwijs en de massamedia worden we voortdurend geconfronteerd met het feit dat er andere godsdiensten zijn. Theoretisch wisten we dat natuurlijk al lang, maar nu beginnen we zo langzamerhand ook mensen tegen te komen die die andere godsdiensten aanhangen. En dan doen we bepaalde ontdekkingen. Die andere mensen zijn ten eerste net zo godsdienstig als wij, ja vaak zelfs meer. Meestal nemen ze hun godsdienst veel serieuzer dan de meeste Nederlanders de hunne.

Bovendien zijn ze er net zo van overtuigd als wij, dat **zij** het juiste geloven. En soms komen ze aanragen met religieuze ervaringen die de onze ver te boven gaan.

Tenslotte blijkt ook, dat ze er geen lagere moraal op nahouden dan wij. Dat wil zeggen, als we een eerlijke vergelijking maken, dus hun theorie met onze theorie vergelijken en hun praktijk met de onze. Theoretisch gezien kan de moraal van heel veel godsdiensten samengevat worden in het liefdegebod: Gij zult uw naaste liefhebben. En wat de praktijk betreft - we kennen onze eigen fouten en gebreken heel goed. We hebben bepaald geen reden om ons wat dat betreft superieur te voelen.

En wat doen we met die wetenschap? Ja, het zal voor de hand liggen om bepaalde conclusies te trekken. Misschien moeten we redelijkerwijs aannemen dat er geen bepaalde godsdienst is die aanspraak kan maken op de absolute waarheid. Ze kunnen allemaal een ander aspect van de waarheid gezien hebben. Maar niemand hoeft de pretentie te hebben dat hij de hele waarheid in pacht heeft. We moeten leren om tolerant en bescheiden te zijn.

Of, om het anders te zeggen: we moeten leren accepteren dat de mensen verschillend zijn. Religieuze waarheden zijn privé, het zijn persoonlijke waarheden: wat waar is voor mij, hoeft niet waar te zijn voor jou.

Dat klinkt even mooi als verstandig, en het zou het ideale model kunnen zijn voor een 'vreedzame coëxistentie' in het godsdienstige vlak. En wanneer religieuze waarheden privé en persoonlijk zijn, dan moet er ook ruimte zijn voor de mens die helemaal niet godsdienstig is. Niet iedereen is muzikaal, en iets dergelijks zal ook wel gelden voor de godsdienst. Niet iedereen heeft religieuze behoeften, en dat moeten de mensen met een religieuze aanleg dan maar respecteren. Het bestaan van God kan immers niet bewezen worden - we moeten persoonlijk geloof niet verwisselen met objectief

weten. Ieder voor zich moet maar uitmaken of hij met God te maken wil hebben, en daar hoort niemand anders zich mee te bemoeien. 'Ik heb mijn geloof, jij hebt het jouwe'.

De hierboven geschetste geloofsleer klinkt niet alleen redelijk en verstandig; er is bovendien het voordeel aan verbonden dat de meeste mensen in ons land er zo over denken, en niet alleen bij ons. Deze visie zal overal op de aardbol bij verlichte mensen begrip wekken. En dan zal het toch zeker de juiste wel zijn? De genoemde geloofsleer is in ieder geval erg aantrekkelijk: het geloof dat wij de baas zijn in onze wereld, ook wat onze relatie met God betreft, wordt erdoor bevestigd. Het is mijn zaak of ik iets met God te maken wil hebben - het is mijn zaak om te bepalen in welke mate ik met Hem te maken wil hebben. Ik kan kiezen wat ik wil uit de marktkraampjes van alle mogelijke godsdiensten en ideologieën.

Of zou het soms anders zijn?

2. Een ongenode gast

In de zojuist geschilderde idylle dringt een onverwachte en ongenode gast binnen. Hij stoort zich niet in het minst aan onze religieuze ruimdenkendheid, de onaantastbaarheid van het religieuze privé-leven respecteert Hij niet en Hij laat zich niet imponeren door onze grote religieuze tolerantie. Hij zegt heel eenvoudig:

'Niemand komt tot de Vader dan door Mij' (Johannes 14:6).

Dat zou nog best eens kunnen betekenen dat Hij zich presenteert als de enige die in staat is een mens tot God te brengen. Inderdaad, Hij zegt het ook uitdrukkelijk:

Allen die vóór Mij gekomen zijn, zijn dieven en rovers (Johannes 10:8).

En zij die na Mij komen zijn valse christussen (Mattheüs 24:24).

Ik ben de enige weg tot God, zegt Hij, ja Ik ben de weg, de waarheid en het leven (Johannes 14:6).

Maar dan is Hij toch zeker een godsdienstfanaticus, iemand die lijdt aan grootheidswaan? Destijds was er ook al iemand die dat dacht: 'Hij is bezeten en waanzinnig, waarom luistert gij naar Hem?' (Johannes 10:20). Maar het beeld klopt niet. We weten wel zo'n beetje hoe aan grootheidswaan lijdende fanatici eruit zien: de harde trekken, de oppervlakkig gecamoufleerde wreedheid, de hysterische klank in hun stem. Niets van dat alles is op Jezus Christus van toepassing, daarvan getuigden veel mensen die Hem zagen en hoorden. Het beeld dat bij Hem past werd vele honderden jaren daarvoor door de profeet geschetst:

'Hij zal niet schreeuwen noch Zijn stem verheffen noch die op de straat doen horen, het geknakte riet zal Hij niet verbreken en de kwijnende vlaspit zal Hij niet uitdoven' (Jesaja 42:2).

Zo was Hij, en daarom schaarden ze zich rond Hem, al die mensen die bij anderen alleen maar op veroordeling en verachting stuitten: de weinig beminde tollenaars, de prostituees, kortom alle mensen die 'zondaars' genoemd werden - wij zouden gezegd hebben: het uitschot van de maatschappij.

Het eigenaardige is dat deze Man - die over zichzelf dus dingen zei die alle godsdienstig tolerante mensen de haren wel te berge zullen doen rijzen - dat diezelfde Man door diezelfde mensen door alle eeuwen heen als een inspirerend voorbeeld, een religieus ideaal is beschouwd. Zijn hoge morele eisen worden aan alle kanten bewonderd en iedereen is het er over eens dat Hij leefde naar wat Hij leerde.

Een fanaticus met grootheidswaan - nee, dat klopt niet. Maar dan klopt er toch zeker helemaal niets meer? Nee, dat was precies wat zijn eerste toehoorders ook beseften, en dat bracht ze zo enorm in verwarring. Ze wisten eenvoudigweg niet wat ze met Jezus aan moesten. Hij sprak niet alleen op een manier die eigenlijk vooronderstelde dat Hij God zelf was, Hij handelde er ook naar. Hij wekte doden op, maakte melaatsen gezond en had macht over de wind en de golven. En dege-

nen die dat zagen, - begrepen, als ze het vóór die tijd nog niet begrepen hadden: dat er geen hokje was waar je Jezus Christus in kon stoppen.

‘Wie is Hij, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?’

Maar zijn we nu niet een aardig eind van ons onderwerp afgeraakt? We zouden het toch over de godsdienst hebben? De meeste mensen hebben er wel een mening over waar een godsdienst ‘over hoort te gaan’. In een godsdienst moet het gaan over het goddelijke, het leven na de dood, onze onsterfelijke ziel, enzovoort.

Dat is waar, daar gaat het over het algemeen ook over in de godsdienst. Maar nu hebben we een paar dingen aangehaald uit het nieuwe testament, dat gedeelte van de bijbel dat het basisdocument van het christendom is. En dan doen we de onverwachte ontdekking dat het nieuwe testament niet speciaal over dergelijke religieuze waarheden gaat. Het gaat over het geheel genomen opvallend weinig over godsdienst. In plaats daarvan gaat het over een persoon, Jezus van Nazareth. Het is onmogelijk om over het christendom te spreken zonder over de Here Jezus te spreken.

Wanneer de bijbel de christelijke boodschap presenteert, gebeurt dat niet op de manier die wij verwachten. De bijbel begint niet met tijdloze waarheden over God en de menselijke ziel, de bijbel begint een geschiedenis te vertellen, en wel allereerst de geschiedenis van de Here Jezus.

Een godsdienst die niet ‘godsdienstig’ is, een persoon die in geen enkel geijk hokje past - dat is kort samengevat het bijzondere kenmerk van het christendom. Dat maakt het christendom tot ‘een vreemde vogel’ onder de godsdiensten. Terwijl we in de meeste godsdiensten iets van onszelf herkennen ontmoeten we in het christendom een vreemde indringer, een ongenode gast in onze wereld.

Het meest verontrustend is dus de hoofdpersoon zelf, Jezus Christus. Voor de meesten van zijn tijdgenoten was en bleef hij een raadsel. Het christendom pretendeert de waarheid over hem te verkondigen en voegt daar de opzienbarende bewering aan toe: ontdek de waarheid over Hem en je ontdekt tegelijkertijd de waarheid over je eigen leven.

Maar om dat te begrijpen kunnen we beter beginnen met een situatieschets. Laten we eens het een en ander vertellen over de situatie waarin de geschiedenis van Jezus zich afspeelt.

3. Baas in eigen huis?

‘Dat is nu eenmaal mijn lot’, zeggen we wanneer we de eigen verantwoordelijkheid voor het een of ander niet op ons willen nemen. Verantwoordelijkheid kunnen we aanvaarden voor die dingen waartoe we zelf het initiatief hebben genomen, die dingen die we onder controle hebben. Voor datgene wat we niet onder controle hebben willen we niet verantwoordelijk zijn. Dat noemen we ‘ons lot’. Normaliter zullen dus lot en verantwoordelijkheid elkaar uitsluiten. Maar niet altijd.

Stel dat je bejaarde, zieke ouders hebt die zich niet zelf kunnen redden. Dat is nu eenmaal je lot: je hebt je ouders niet uitgekozen, hun leeftijd en gezondheidstoestand heb je niet onder controle. Maar tegelijkertijd houdt het een verantwoordelijkheid in, je krijgt een taak opgelegd waar je niet onderuit kunt zonder je terecht schuldig te voelen. Je bejaarde ouders vormen zowel je lot als je verantwoordelijkheid. Hetzelfde zal bijvoorbeeld het geval zijn met een gehandicapt kind. Dat is voor zijn ouders een lot en een verantwoordelijkheid.

Maar er is een voorbeeld dat nog meer voor de hand ligt en dat ons allemaal aangaat. Daar draait het in dit verband om. Het grootste geschenk dat een mens kan ontvangen is ons allemaal gegeven, namelijk het leven. En dit op zichzelf simpele feit, dat wij bestaan, dat we er zijn - dat is zowel ons lot als onze verantwoordelijkheid. Niemand heeft ons iets gevraagd toen we werden verwekt of toen we geboren werden. Maar dat wil niet zeggen dat we ons aan de verantwoordelijkheid voor ons leven kunnen onttrekken. Als we dat doen is dat een ontkenning van onze menselijke waardigheid. Zelfs het geschenk van het leven heeft dus twee gezichten: het is ons lot en onze verantwoordelijkheid.

Maar nog steeds is het belangrijkste niet genoemd. Dat geschenk heeft volgens de bijbel een afzender, een gever. Wanneer onze ogen daarvoor geopend worden beseffen we pas goed de verantwoordelijkheid die dat geschenk met zich meebrengt. God heeft ons niet zomaar geschapen; Hij heeft een bedoeling met ons leven, Hij heeft er zelfs een plan voor:

‘Uw ogen zagen mijn vormeloos begin; in Uw boek waren zij alle opgeschreven, de dagen die geformeerd zouden worden, toen nog geen daarvan bestond’ (Psalm 139:16).

We hebben een Schepper die bepaalde dingen met ons voorheeft!

Eigenlijk is dat een nogal onaangename gedachte. Het betekent, kort gezegd, dat we geen baas zijn in eigen huis, we kunnen met ons leven niet doen wat we willen. Maar dat is nu juist wat we zouden wensen, en we willen ook graag geloven dat we het kunnen. Nu gaat de Bijbel daarin een heel eind met ons mee: God heeft ons niet als automaten geschapen. We zijn geen marionetten in Zijn hand. We hebben de mogelijkheid om nee te zeggen tegen datgene wat Hij met ons voor heeft, we hebben de mogelijkheid om onze plaats in Zijn grote plan leeg te laten.

Dat is de unieke verantwoordelijkheid die ons van de dieren onderscheidt. Maar het is een verantwoordelijkheid waaraan we niet kunnen ontkomen, en die vroeger of later ons noodlot kan worden - in ieder geval op het ogenblik dat we voor de rechterstoel van de Schepper zullen staan en rekening zullen moeten afleggen over ons leven.

‘En zoals het de mensen beschikt is, eenmaal te sterven, en daarna het oordeel...’ (Hebreeën 9:27).

De Schepper heeft ons het leven gegeven, en Hij zal ons eens vragen of we het volgens Zijn bedoelingen hebben gebruikt of niet. Alleen al de mogelijkheid dat er een dergelijke Schepper bestaat zou ons aan het denken moeten zetten. We zouden het belangrijker moeten vinden om met Hem in contact te komen en erachter te komen wat Zijn wil met ons is, dan goede examens af te leggen en goede getuigschriften en posities te verwerven.

Te leven alsof God niet bestaat, dat noemt de Bijbel dwaas. Zonder meer dwaas (Psalm 14:1).

Dat de Schepper ons heeft geschapen, geschapen met een speciale bedoeling, dat is ons lot en tegelijk een verantwoordelijkheid, waaraan we ons niet kunnen onttrekken. Eigenlijk kunnen we niet kiezen of we met Hem te maken willen hebben of niet. Hij wil met ons te maken hebben, daar gaat het om; en het ligt niet in onze macht om iets anders te kiezen. Hij is onze Heer, en wij hebben de keus tussen gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid.

Ja, dat is feitelijk de enige keuze die we hebben. Maar met die keuze is het merkwaardig gesteld.

4. Geboren als rebel

Wanneer de bijbel zijn boodschap gaat verkondigen, begint hij met een geschiedenis te vertellen. De bijbel begint in het eerste hoofdstuk met het scheppingsverhaal. We hebben al eens een blik op dat verhaal geworpen, maar vanuit een enigszins ongebruikelijke gezichtshoek. Dat God het heelal geschapen heeft, is in zekere zin nogal ongevaarlijk - totdat het tot me doordringt dat Hij ook mij geschapen heeft. Ja, Hij heeft mij geschapen omdat Hij met me te maken wil hebben. Dat wordt onder meer bedoeld met het ‘naar Gods beeld’ geschapen zijn.

Maar zoals bekend gaat de geschiedenis verder. Iedereen kent de verhalen over Adam, Eva, de slang en de vrucht, over kaïn en Abel, enzovoorts. En veel mensen die de boodschap van de bijbel op een afstand willen houden stellen vragen over de concrete details in datgene wat er verteld wordt (‘wie was de vrouw van kaïn?’). Maar op die manier dring je niet tot de kern van de verhalen door en mis je het punt waar het om draait.

Het bijbelse verhaal over de schepping en de zondeval van de mens wil ons allereerst iets zeggen over de geschiedenis van de mens waarover geen wetenschapper uitsluitsel kan geven. Waar het in dit verhaal om gaat is het volgende: Aan het begin van de mensheid, vlak na de start, vond er een opstand tegen God plaats. De eerste mensen verkozen ongehoorzaam te zijn jegens God. En ze

sleepten het hele mensdom met zich mee. Wij zijn de nakomelingen van die rebellen, we zijn geboren als rebellen en leven als rebellen.

‘Maar dat is toch absurd! Moeten wij lijden tengevolge van de zonden van onze voorouders? kunnen wij verantwoordelijk gesteld worden voor datgene wat ons lot is?’

dat is een ogenschijnlijk heel verstandige vraag, en we zullen proberen er antwoord op te geven. Maar we zullen het via een omweg doen. Laten we eerst eens kijken welk beeld de bijbel van ons, rebellen geeft.

‘de goddeloze met zijn neus in de hoogte denkt:

Hij vraagt geen rekenschap.

Al zijn gedachten zijn: Er is geen God;

zijn wegen zijn voorspoedig te allen tijde, Uw gerichten zijn hem te hoog.

Hij zegt in zijn hart: God vergeet het,

Hij verbergt zijn aangezicht,

Hij ziet het in eeuwigheid niet’

(Psalm 10:4, 5, 11).

daar wordt wel even een portret neergezet! Maar moeten we de mogelijkheid niet onder ogen zien dat wij hier op de korrel genomen worden? Wanneer heb jij voor het laatst aan God gedacht? Betekent Hij iets voor jou? Je kunt in gedachten een experiment uitvoeren: denk je, dat je heel anders zou gaan leven als je er van overtuigd was dat God niet bestond? Als het antwoord nee is, dan is dat het bewijs dat God in jouw leven heel weinig betekent. Dat is de betekenis van het woord ‘goddeloos’. dat hoeft niet te betekenen dat je met God de spot drijft, nee zegt tegen God, Hem recht in zijn gezicht trotseert. Als je dat doet, dan kom je openlijk in opstand. Maar er is nog een ander soort opstandigheid: onverschilligheid, domweg God de rug toekeren, zowel in theorie als in praktijk.

Of een derde vorm van opstandigheid, de best gecamoufleerde vorm: die bestaat hierin dat je met God te maken wilt hebben op jouw eigen voorwaarden. God kan geen dingen van je eisen die je onredelijk vindt. En dus schep je een God naar jouw beeld.

Openlijke rebellie bezit nog een zeker gehalte, hoewel de bijbel de rebel een dwaas noemt. Maar de twee laatstgenoemde vormen bezitten niet eens dat. Te denken dat het aan ons zou zijn om de voorwaarden te bepalen voor onze relatie met Hem die ons geschapen heeft is niet bepaald slim te noemen.

Maar wij zijn allemaal op een van deze drie manieren opstandig - en daar gaat het in het verhaal van de zondeval (Genesis 3) om. Het is niet zo dat we zouden moeten lijden vanwege een opstand waar we niet aan deelgenomen hebben, want we doen wel degelijk mee aan die opstand, wij allemaal. We willen God niet als Heer over onze levens hebben, we willen Hem niet zo dicht in de buurt hebben, niet de werkelijke, levende God. Dan construeren we liever een god-naar-wens. dat doen de meesten.

Maar die opstand is niet alleen onze schuld en onze verantwoordelijkheid. Het is ook ons lot. Dat is het andere wat het verhaal over ons wil vertellen. We zijn geboren als rebellen. Het is ons lot solidair te zijn met die eerste rebellen.

Dat is, kort samengevat wat de bijbel zegt over de in ons wonende zonde. En we zien nu wel, dat we niet met een oud, stoffig dogma te maken hebben. Deze leer tekent een nauwkeurig en griezelig scherp beeld van onze situatie ten opzichte van God. Het onthult dat we God eigenlijk de rug hebben toegekeerd, ook wanneer we dachten dat we vriendelijk en tegemoetkomend waren. En het laat zien dat dit ons huiveringwekkende lot is, ons gemeenschappelijke lot. de angst en de tegenzin die we voelen wanneer we er alleen al aan denken dat we God Zijn rechtmatige plaats zouden moeten geven als Heer over ons leven - die ontmaskert ons. Die onthult ons werkelijke karakter.

Geboren als rebel - daarin ligt ons lot. Geboren als rebel - daarin ligt onze verantwoordelijkheid. En onze schuld!

5. De grote afrekening

Tot nu toe hebben we onze blik achterwaarts gericht, naar het begin van het leven. We hebben nagedacht over het feit dat we het leven als geschenk ontvangen hebben. Verder hebben we gezien hoe de bijbel onze relatie beschrijft met Hem die ons dat leven geschonken heeft, de Schepper.

Als we omkijken, komen we God als Schepper tegen. Als we vooruitkijken, naar het einde van ons leven, komen we Hem ook daar tegen. Dan wordt Hij in de bijbel beschreven als Rechter. Tegenover Hem zullen we rekenschap af moeten leggen over ons leven.

‘En ik zag een grote, witte troon en Hem die daarop gezeten was, voor Wiens aangezicht de aarde en de hemel vluchtten, en geen plaats werd voor hen gevonden. En ik zag de doden, de groten en de kleinen, staande voor de troon, en er werden boeken geopend’ (Openbaring 20:11, 12a).

Stel dat er een film over je leven bestaat, over je hele leven. In die film zijn niet alleen je woorden en daden te zien, maar ook je meest geheime gedachten en wensen. Niet alleen dat wat je hardop hebt gezegd en wat je niet had moeten zeggen, maar ook wat je bij jezelf gedacht en gezegd hebt. Zou je het prettig vinden als die film afgedraaid werd voor je familieleden en vrienden? Als hij uitgezonden werd via de televisie? Maar nu wil het geval dat er zo’n ‘film over je leven’ bestaat! De bijbel zegt:

‘Want alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem voor wie wij rekenschap hebben af te leggen’ (Hebreeën 4:13).

Alles. Dan is het misschien niet onverstandig om tijdig je verdediging voor te bereiden. Je hebt misschien dingen gezegd die je niet had moeten zeggen, gevloekt en getierd heb je misschien ook wel, maar dat doen er zoveel, en het is bovendien toch zeker een gezonde manier van afreageren? Je hebt misschien een beetje naar gedaan tegen mevrouw N.N. en haar een paar fraaie waarheden toegevoegd - en X.X., die heb je eens flink op z’n nummer gezet en verteld wat voor een vent hij eigenlijk was. Nou ja, dat was misschien niet zo geweldig, maar elkaar kwetsen is nu eenmaal menselijk.

‘Maar Ik zeg u: van elk ijdel woord dat de mensen zullen spreken, zullen zij rekenschap geven op de dag des oordeels’ (Mattheüs 12:36).

Maar zijn al die woorden dan zo’n ramp? God neemt ze toch zeker niet serieuzer dan wij? Woorden hebben consequenties, ze kunnen schade toebrengen, dat wel. Maar toch... En God zal heus wel verder kijken dan die woorden! Heeft je ware instelling dan niets te betekenen? Je hebt toch zeker een hart van goud, al zeg je het zelf (Nou ja, je ging er misschien een beetje hard tegenaan, maar je bent in ieder geval niet slechter dan die en die, om nog maar te zwijgen van die, die zich bovendien nog ‘christen’ noemt ook).

‘Want uit de overvloed van het hart spreekt de mond’ (Mattheüs 12:36).

Meent de Rechter dat serieus? Is het werkelijk mogelijk dat Hij bedoelt dat het kwaad uit de bodem van ons hart komt? Zijn we niet ondanks alles ‘in de grond van de zaak goed’ -de meesten van ons?

‘Maar wat de mond uitgaat, komt uit het hart, en dat maakt de mens onrein. Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, echtbreuk, hoererij, diefstal, leugenachtige getuigenissen, godslasteringen’ (Mattheüs 15:18, 19).

Hij laat zich niet om de tuin leiden, deze Rechter. Zijn blik dringt heel diep in ons door, onaangenaam diep. Maar dan zal hij ook wel zien dat er toch veel goeds in ons is, en dat telt vast ook mee. We hebben toch waarlijk wel iets om mee voor de dag te komen: we zijn doorgaans vriendelijk en meegaand, we hebben deze en gene geholpen, van tijd tot tijd geven we een paar tientjes voor de derde wereld (ook al moeten we misschien toegeven dat dat ons wel wat moeite kost), kortom: we kunnen een redelijk aantal personen noemen die graag een goed woordje voor ons zouden willen doen.

‘Maar Ik zeg u: hebt uw vijanden lief en bidt voor wie U vervolgen, opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader die in de hemelen is... Want indien gij liefhebt wie u liefhebben, wat voor loon hebt

gij? En indien gij alleen uw broeders groet, waarin doet gij meer dan het gewone? Doen ook de heidenen niet hetzelfde?' (Mattheüs 5:44-47).

Hij is klaarblijkelijk niet zo makkelijk te imponeren, deze Rechter. Nee, dat klopt wel, want de Rechter is de Here Jezus. Het zijn Christus' woorden die we hier geciteerd hebben als antwoord op onze goedbedoelde pogingen om een normaal goed leven te verdedigen.

Een normaal goed leven - het krijgt als het ware iets armzaligs wanneer we voor de Here Jezus staan. Een smerig kledingstuk ziet er niet al te beroerd uit zolang het felle licht er niet op valt. Als het licht van de Here Jezus op onze levens valt wordt juist datgene zichtbaar wat we het liefst in een donker hoekje zouden willen verstoppen.

'De mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht. Want hun werken waren boos. Want een ieder die kwaad bedrijft, haat het licht en gaat niet tot het licht, opdat zijn werken niet aan de dag komen' (Johannes 3:19, 20).

Het licht waarvan hier sprake is, is niet het zaklampschijnsel van onze eigen 'verstandige' doorsnee-moraal. Het is de schijnwerper van de twee grote geboden van Gods wet:

'Gij zult de Here uw God liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het grote en eerste gebod. En het tweede, daaraan gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf' (Mattheüs 22:37).

God liefhebben. ... dat moet wel betekenen dat God degene is met wie je het allerliefst te maken wilt hebben, en ook dat je ernaar verlangt dat God Heer over jouw leven wordt. Wanneer je naar de Here Jezus kijkt zul je vermoeden wat dat wil zeggen.

Je naaste liefhebben als jezelf. dat sluit een aantal van onze gebruikelijke reactiepatronen uit. Afgunst, bijvoorbeeld. Het zal onmogelijk zijn om jaloers te zijn op anderen, omdat je hun net zozeer alle goeds toewenst als jezelf. De apostel Paulus somt een hele reeks dingen op die zonder meer zullen verdwijnen als we onze naasten liefhebben als onszelf. Eerst noemt hij een aantal grove zaken op. Maar dan komt het in al zijn directheid op ons af:

'Hoererij, onreinheid, losbandigheid, afgoderij, toverij'. En: 'Veten, twist, afgunst, uitbarstingen van toorn, zelfzucht, tweedracht, partijenschappen (d.w.z. kliekjesgeest), nijd, dronkenschap, brasserijen en dergelijke' (Galaten 5:19-21).

Als je je naaste zou liefhebben als jezelf

- dan zou je er blij over zijn dat hij dat baantje kreeg waar jij op gehoopt had
- dan had je geen vrijetijdsproblemen
- dan zou je andere prioriteiten gaan stellen wat betreft geld uitgeven
- dan zou je met plezier afstand doen van je rechten
- dan zou je het akelig vinden om iemand te moeten bekritisieren.

Zo is Gods wet. Voor een dergelijk leven heeft de Schepper ons geschapen. Met de maatstaf van deze wet zal Hij ons meten op de dag van de grote afrekening.

'Want Ik heb honger geleden en gij hebt Mij niet te eten gegeven;
Ik heb dorst geleden en gij hebt Mij niet te drinken gegeven;
Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij niet gehuisvest;
naakt en gij hebt Mij niet gekleed;
ziek en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht' (Mattheüs 25:42, 43).

de Here Jezus is het, die dit zegt. Stel je eens voor dat Hij gelijk had! Stel je voor dat dit overeind zou blijven als de waarheid over jouw leven, wanneer de schijnwerper van Gods wet erop wordt gezet. Het is de waarheid over jouw leven, zegt de Bijbel.

'Niemand is rechtvaardig, ook niet een; er is niemand die doet wat goed is, zelfs niet een' (Romeinen 3:10, 12).

Hier staat dus niet dat 'er niemand is die veel goeds doet'. Vanzelfsprekend zijn er veel mensen die dat doen. Maar er staat, dat niemand 'doet wat goed is', dat wil zeggen: leeft zoals God het wil.

Niemand. ‘Maar dan is het ook heel onredelijk om iets van me te verlangen dat ik onmogelijk kan, ja, dat geen enkel mens kan. Wil God werkelijk beweren dat normale, goede mensen niet in zijn hemel passen?’

Een goede tegenwerping. En met het christendom is het zo gesteld, dat juist de goede tegenwerpingen de beste uitgangspunten zijn om te begrijpen waar het allemaal om gaat. Dat is ook nu het geval. Maar daar moeten we een nieuw hoofdstuk aan besteden.

6. Verloren

We zullen op een wat minder plechtige manier beginnen met een heel serieus thema. Laten we ons voorstellen dat je in de hemel bent gekomen en aan het eeuwige leven gaat beginnen. Al gauw ontdek je dat je niet alleen bent. Die en die zijn hier ook, en dat is eerlijk gezegd een enigszins onaangename verrassing. Je hebt je die keer tegen N.N. niet zo geweldig goed gedragen; het zou je reputatie nog wel eens kunnen schaden als hij alles vertelde wat hij wist. Maar dat is waar ook - moest hier niet juist alles aan het licht komen?

Dan doet zich het volgende probleem voor: met wie moet je je kamer delen? N.N. komt uiteraard niet in aanmerking, die kun je ronduit gezegd niet uitstaan - en dat is hoogstwaarschijnlijk wederzijds. Maar gelukkig heb je een paar goede vrienden, dat zou wel te combineren zijn. Maar dit was immers de eeuwigheid, en het zou niet ondenkbaar zijn dat jullie op elkaars zenuwen gingen werken - langzaam maar zeker.

Misschien zou je om een eenpersoonskamer moeten vragen? Ja, maar dan was het woord ‘isolatiecel’ net zo goed op zijn plaats. Een nogal ondraaglijk vooruitzicht: een eeuwigheid lang met jezelf alleen te moeten zijn. Op aarde kon je zo nu en dan je eigen gezelschap ontvluchten door jezelf te benevelen. Maar zoiets zal je hier wel niet kunnen Ja, neem me niet kwalijk, je bent toch wel op de juiste plaats terechtgekomen, dit is toch de hemel, nietwaar? Het is toch zeker niet - je weet wel, die andere plaats?

En nu kun je het gedachtenexperiment op eigen houtje voortzetten. Het toneelstuk ‘Met gesloten deuren’ van Jean-Paul Sartre kan je daarbij behulpzaam zijn. Dat is een moderne beschrijving van de hel door een atheïst. Het gaat over drie personen die opgesloten zitten in een kamer zonder ramen, met een bel die niet werkt. Ze zijn een eeuwigheid lang aangewezen op elkaars gezelschap en alle mogelijkheden om te vluchten zijn hen ontnomen. Geen ogenblik kunnen ze aan elkaar, hun verleden of zichzelf ontkomen. Ze kunnen niet eens zelfmoord plegen, want ze zijn al dood.

In de kamer zijn geen martelwerktuigen en er is geen vuur of zwavel. Dat is ook niet nodig: ze pijnigen zichzelf en elkaar al genoeg zonder al die dingen. Het geheel eindigt met een nogal schokkende scène - dat wil zeggen, het eindigt natuurlijk niet. de laatste repliek luidt: ‘Ja, dan zullen we maar weer doorgaan.’

Het lijkt misschien vreemd dat een atheïst over de hel kan schrijven, en dan nog zo griezelig goed ook. Ik vind dat absoluut niet merkwaardig. De hel, verloren zijn - dat is immers: eeuwig voortbestaan gescheiden van God, voor eeuwig een ‘buitenstaander’ zijn. Dan is het ook niet zo vreemd als juist een atheïst beter beseft dan wie ook wat het huiveringwekkende woord ‘verloren’ inhoudt (In een tijd waarin veel mensen denken dat de kerk is opgehouden met in de hel te geloven beginnen prompt de atheïsten er in te geloven!). Laten we in ieder geval vaststellen dat de Here Jezus ons onomwonden leert dat een mens voor eeuwig ‘buiten’ kan komen te staan.

‘Van het ogenblik af dat de heer des huizes is opgestaan en de deur gesloten heeft zult gij beginnen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Here, doe ons open, en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: ik weet niet, vanwaar gij zijt. Daar zal het geweest zijn en het tandengeknars, wanneer gij Abraham en Izaak en Jakob zult zien en al de profeten in het koninkrijk Gods, maar uzelf buitengeworpen’ (Lukas 13:25, 28).

En nu komen we tot de kern van het experiment waarbij we ons in gedachten naar de hemel hebben verplaatst. Want de kwestie is, dat wanneer God ons niet zonder meer toegang kan verlenen tot het eeuwige leven in Zijn nabijheid, dat niet gebeurt omdat Hij onredelijk of wraakzuchtig is. Het is, omdat wij er gewoon niet op onze plaats zijn, zoals we nu zijn. God kan niet onder een dak wonen met onrechtvaardigheid, laster, afgunst en onrecht ten opzichte van onze uitgehongerde broeder. Als God dat alles zou toelaten in Zijn hemel zou die al gauw in zijn tegendeel verkeren. En niets van dit alles verdraagt de nabijheid van God.

God is heilig, ja 'onze God Is een verterend vuur', staat er in de brief aan de Hebreeën (12:29).

Alleen de volmaakte liefde tot de medemens kan het uithouden en zich verheugen in Zijn nabijheid. Niet de opstandigheid jegens God. Niet de zonde tegen de naaste. Met onze verstandige doorsneemoraal doen we er beter aan de gedachte aan Gods nabijheid te schuwen. Er is zoveel dat het daglicht niet verdraagt en dat verteerd zou worden door het vuur van Zijn heiligheid.

'Beving grijpt de godvergetenen aan. Wie onzer kan verkeren bij een verterend vuur? Wie onzer kan verkeren bij een eeuwige gloed?' (Jesaja 33:14).

Bij de toegang tot het eeuwige leven in Gods nabijheid staat Gods wet die de volmaakte liefde eist. Het kan niet anders - of God zou God niet meer zijn en de hemel niet langer de hemel.

Maar dan zijn jij en ik verloren. Verloren, hier en nu, omdat we niet op onze plaats zijn in Gods nabijheid. Verloren zijn, dat is niet iets wat ons te wachten staat na de dood en het graf. Na de dood wordt het definitief, maar midden in ons leven komen we het al tegen als een realiteit en een mogelijkheid.

de scènebeschrijving nadert langzamerhand zijn voltooiing en het wordt tijd om eens een balans op te maken, te proberen onze positie te bepalen. In Gods nabijheid zijn we niet op onze plaats omdat we een zware last van zonde en schuld dragen. Wij zijn rebellen tegen God - dat merken we naarmate we meer met Hem te maken krijgen. En we hebben onze naaste niet lief als onszelf. dat is onze schuld, maar ook ons lot. We zijn als rebellen geboren. Onze liefdeloosheid zijn we niet de baas; de kwetsende woorden en handelingen komen regelrecht uit ons hart.

En dan gaan onze ogen open voor de realiteit van het verloren zijn, van het voor eeuwig 'buitenspel' staan. Buitenspel, want we hebben onszelf in Gods nabijheid onmogelijk gemaakt.

Dat is bepaald geen aangename en bemoedigende beschrijving van de situatie. Maar de bijbel geeft ons geen alternatief, en alleen al de mogelijkheid dat het waar zou zijn, zou voor ons aanleiding moeten zijn er langer bij stil te staan. Laten we eens op een paar van de consequenties van deze situatieschets wijzen.

Om te beginnen worden alle illusies dat het aan ons is of we met God te maken willen hebben of niet, ons ontnomen. Hij wil met ons te maken hebben en Hij heeft met ons te maken gehad sinds Hij ons schiep in het lichaam van onze moeder. Daarom krijgen wij ook met Hem te maken, of we willen of niet. Hij vraagt ons niet om toestemming.

Maar de situatieschets graaft nog dieper. Het wordt ons duidelijk dat een dieper zelfinzicht, een betere zelfverwerkelijking en een grotere morele inspanning geen nut hebben. Mijn hart kan ik niet veranderen, en daar zit het probleem.

Dat betekent dat de godsdiensten me niet kunnen helpen. Want dat is precies wat ze me te bieden hebben: dieper zelfinzicht, betere zelfverwerkelijking, een morele weg tot God. Ja, zelfs diepgaande religieuze ervaringen kunnen me niet helpen. Dat ik als mens verloren ben heeft weinig met mijn gevoelens en ervaringen te maken. Het is een zakelijke, objectieve bepaling van de toestand waarin ik eigenlijk verkeer. En aangezien de God van de bijbel God is, is het ontenezeggelijk waar.

Maar dan zijn jij en ik gevangenen, gevangen in onze eigen zonde en schuld. Daarom wordt de zonde beschreven als een macht die we niet de baas kunnen. Geen enkele van de godsdiensten kan die macht de baas, geen enkel filosofisch systeem, transcendente meditatie niet en mystieke ervaringen niet. 'ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood?' Deze uit-

spraak van Paulus zou een passende afsluiting kunnen zijn als dit alles was, als God niet zelf had ingegrepen en iets heel ongelofelijks had gedaan.

Maar dat heeft Hij wel gedaan, en daarom begint het verhaal nu pas echt. Het verhaal van de Here Jezus.

7. De Hoofdpersoon

Over de Here Jezus zijn veel theorieën en denkbeelden in omloop. Elke tijd heeft van Hem een eigen beeld. In onze tijd hebben ze geprobeerd van Jezus een soort Indiase goeroe te maken - of een revolutionair leider. Maar wie was Hij nu eigenlijk?

Van de meeste historische figuren bezitten we slechts een zeer indirecte kennis. We kennen ze uit onze geschiedenisboeken op school. We komen zelden op het idee om te vragen waar de schrijver van zo'n leerboek zijn wetenschap vandaan haalt.

Maar die vraag kunnen we dan nu mooi stellen! Op welke bronnen gaan die leerboeken terug? In heel veel gevallen zal het antwoord waarschijnlijk zijn: op andere, dikkere leerboeken. En als we ten aanzien van die laatstgenoemden dezelfde vraag stellen, zullen we vroeger of later terecht komen bij de historicus, die zelf de historische documenten heeft gelezen die er over de persoon in kwestie bestaan. Dat kunnen sagen zijn, biografieën, of niet meer dan een paar toevallige notities bij een veel latere schrijver. Die verschillende stukken informatie zal de historicus dan onderling afwegen, waarden en interpreteren. Tot op zekere hoogte zal hij zijn eigen oordeelsvermogen gebruiken en zodoende kan dan ook een andere historicus tot andere resultaten komen. Aan de informatie in de leerboeken ligt dus een langdurig proces ten grondslag en die informatie is vaak niet zo vanzelfsprekend en onbetwistbaar als wij wel dachten.

Als voorbeeld kunnen we de filosoof Socrates nemen. Zelf heeft hij niets schriftelijk vastgelegd. Maar twee van zijn leerlingen Xenofon en Plato, hebben over hem geschreven en daarbij veel van zijn uitlatingen weergegeven. Nu verschilt echter het beeld dat de een van Socrates geeft enorm veel van dat van de ander. De Socrates van Xenofon is een tamelijk banaal burgermannetje zonder filosofische diepgang of originaliteit. De Socrates van Plato is een diepzinnig en oorspronkelijk denker. Welke Socrates is nu de echte? Professor Arne Naess zegt in zijn boek 'De geschiedenis van de filosofie': 'Niet een van de vele uitspraken die de bronnen Socrates toeschrijven, kunnen wij met zekerheid als een direct citaat beschouwen.' Maar dergelijke historische problemen kregen wij op school niet gepresenteerd. Wij hielden heel eenvoudig voor waar wat er in het leerboek stond.

Er is eigenlijk maar een persoon in de hele Oudheid tot wie de meeste mensen in ons land in een meer directe relatie staan. En dat is Jezus van Nazareth. In Zijn geval zijn we niet afhankelijk van historici en leerboeken, maar kunnen we de historische bronnen zelf lezen. We kunnen zelf historici zijn. De vier belangrijkste bronnen voor wat betreft de persoon van Jezus vind je in het nieuwe testament: dat zijn de vier evangeliën. Bovendien zijn er hier en daar nog een paar notities te vinden bij Romeinse historici uit de oudheid en bij de tegenstanders van de Here Jezus, de farizeeërs. Het is wel interessant om te weten wat voor informatie die laatstgenoemden geven. Terwijl de evangeliën zeggen: Jezus deed wonderen door de kracht Gods, zeggen de farizeeëse bronnen: Jezus deed wonderen door toverij. Ze lijken dus te bevestigen dat de Here Jezus wonderen deed - dat hebben ook zijn tegenstanders niet willen ontkennen.

Laten we een eenvoudig verhaal voor ons nemen uit het oudste van de evangeliën, het Markusevangelie. Dat is opgeschreven omstreeks het jaar 60, dus 30 jaar na Jezus' dood. De tijdsafstand tot het vertelde is dus even groot als die van ons tot de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog. Toen Markus schreef waren er nog veel mensen in leven die de Here Jezus gezien en gehoord hadden, en die een aantal gebeurtenissen hadden meegemaakt waar de evangelist over schreef. Volgens informatie uit de vroege kerk was Markus de tolk en de begeleider van Petrus, en misschien is Petrus de ooggetuige geweest bij het verhaal dat we nu nader zullen bekijken.

‘En toen Hij weder te Kapernaüm gekomen was, hoorde men na enige dagen dat Hij thuis was. En velen kwamen bijeen, zodat zelfs de ruimte bij de deur hen niet kon bevatten, en Hij sprak het woord tot hen. En zij kwamen en brachten een verlamde tot Hem, die door vier mannen gedragen werd. En daar zij deze niet tot Hem konden brengen vanwege de schare, namen zij de dakbedekking weg boven de plaats, waar Hij was, en na het dak opengebrouwen te hebben, lieten zij de matras neder waarop de verlamde lag. En daar Jezus hun geloof zag, zeide Hij tot de verlamde: Kind, uw zonden worden vergeven. Nu waren daar enige van de schriftgeleerden gezeten en zij overlegden in hun harten: Wat spreekt deze aldus? Hij lastert God. Wie kan zonden vergeven dan God alleen? En Jezus doorzag terstond in zijn geest, dat zij aldus in zichzelf overlegden, en Hij zeide tot hen: Waarom overlegt gij deze dingen in uw harten? Wat is gemakkelijker, tot de verlamde te zeggen: Uw zonden worden vergeven, of te zeggen: Sta op, en neem uw matras op en wandel? Maar opdat gij moogt weten dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden te vergeven - zeide Hij tot de verlamde: Tot u zeg ik, sta op, neem uw matras op en ga naar huis. En hij stond op, nam terstond zijn matras op en ging voor aller oog naar buiten, zodat zij allen ontzet waren en God verheerlijkten, zeggende: Zoiets hebben wij nog nooit gezien!’ (Markus 2:1 - 12).

Het verhaal is precies zoals je zou verwachten dat het zou worden wanneer een ooggetuige het steeds weer opnieuw verteld had. Alle overbodige details zijn eruit en tegelijkertijd is het gebeuren zo duidelijk weergegeven dat we het gemakkelijk voor ons kunnen zien. Rationeel beschouwd valt er niet aan te twijfelen dat dit werkelijk gebeurd is - dat wordt zelfs door uiterst kritische onderzoekers toegegeven.

Wat bedoelt dit verhaal nu te zeggen? Twee dingen: de Here Jezus zei tegen een zieke man dat zijn zonden waren vergeven. En Hij maakte hem gezond. Wij vinden het laatste waarschijnlijk het meest opzienbarend. Maar het staat niet vast dat de toeschouwers in Kapernaüm er net zo over dachten. Voor hen sprak het namelijk vanzelf dat alleen God een mens al zijn zonden kan vergeven. ‘Hij lastert God! Wie kan zonden vergeven dan God alleen?’ Ze beseften heel goed, dat Christus hier iets ongehoords deed: Hij nam de rol van God op Zich, hij handelde alsof hij God Zelf was.

En dat gebeurt niet alleen in dit verhaal. Christus deed het regelmatig. Dat wekte begrijpelijkerwijs verbijstering en verwondering. De religieuze leiders kozen al gauw positie: zij hielden Hem voor een aan grootheidswaanzin lijdende godslasteraar die tot overmaat van ramp nog het betreuwenswaardige vermogen bezat de massa's met zich mee te slepen. Hij diende uit de weg geruimd te worden.

Maar voor veel anderen, die er meer voor openstonden en die minder vastzaten in een systeem van dogma's, was de beslissing moeilijker. Als het bij de Here Jezus alleen maar bij woorden was gebleven zou er nauwelijks iemand in Hem geloofd hebben. De afschuw van de Joden voor blasfemie zat te diep geworteld. Maar het bleef niet bij woorden. ‘Wat is gemakkelijker om te zeggen: Uw zonden worden vergeven, of: Sta op en neem uw matras op en wandel?’

Het laatste is het moeilijkste, want in dat geval kunnen we controleren of het alleen maar bluff was. Als iemand de macht bezit om de zonden van de man te vergeven dan bezit hij toch zeker ook de macht om hem te genezen? En dat laatste kunnen we controleren. Jezus genas de man.

Na een aantal van dergelijke gebeurtenissen begonnen de mensen zich in alle ernst af te vragen: Deze man spreekt alsof Hij God zelf is - en Hij handelt er ook naar. Zou het mogelijk zijn ... dat Hij het ook werkelijk is?

Eigenlijk is dit eenvoudige verhaal bij Markus genoeg om te begrijpen dat de Here Jezus door zijn tijdgenoten werd beschouwd als een hoogst verontrustende persoon, verontrustend omdat Hij de mensen voor een verschrikkelijk moeilijke keuze stelde: ‘Wie zeggen jullie dat Ik ben?’ Dat moest wel een heel ingrijpend dilemma worden: of een godslasteraar met grootheidswaanzin – of Gods Zoon. De werkelijke, historische Jezus moet die vraag aan zijn toehoorders gesteld hebben, anders wordt alles wat er later gebeurde - in verband met zijn sterven en het ontstaan van het christendom - volslagen onbegrijpelijk.

Nu berichten de evangeliën dat sommige mensen in Hem gingen geloven: ‘Gij zijt de Messias, de Zoon van de levende God,’ zegt Petrus uit naam van alle discipelen.

Maar ook hun geloof viel in scherven toen de Here Jezus gekruisigd en begraven was. En als er verder niets meer was gebeurd, dan was er verder niets meer gebeurd. We zouden niet veel meer van de Here Jezus geweten hebben dan zijn naam. Dat is het grote probleem voor de historici die niet willen geloven dat de Here Jezus opstond uit de doden. Zonder de opstanding van de Here Jezus ontstaat er een historisch vacuüm dat heel moeilijk op te vullen is.

Twijfel aan de opstanding is niet nieuw - dat spreekt vanzelf. De mensen uit de tijd van Jezus wisten net zo goed als wij dat doden in hun graf blijven. Ze worden niet meer levend. Toen de discipelen vertelden dat ze de Opgestane hadden gezien, samen met Hem hadden gegeten en met Hem geproefd, wisten ze heel goed dat ze zich blootstelden aan hoongelach en verdachtmakingen. Dat ze het desondanks toch vertelden was heel eenvoudig omdat ze het niet konden laten om de waarheid te vertellen. Ongelofelijk - ja, ongetwijfeld. Maar wel waar. Later zou blijken dat verscheidene van hen zonder aarzelen hun leven gaven voor deze boodschap. En toch kan bij ons de twijfel de kop opsteken, omdat wijzelf de Opgestane niet op die manier ontmoet hebben.

Jawel, maar de manier waarop is niet doorslaggevend. Ook jij kunt Hem ontmoeten. Hij leeft nog steeds, en je kunt Hem ontmoeten. Je vraagt hoe dat mogelijk is? Daar zullen we later het een en ander over zeggen - maar misschien stel je deze vraag wel omdat je in het diepst van je hart bang bent voor zo'n ontmoeting. Als je Hem ontmoet als de Opgestane die leeft, heb je geen geldig excuus meer om nog te twijfelen. Dan heb je je Heer ontmoet. Dan beseft je dat de Here Jezus absoluut uniek is omdat Hij de enige is die een leeg graf heeft achtergelaten. Dat heeft Boeddha niet gedaan en Mohammed evenmin.

Wat is de conclusie?

Als christenen vragen we je niet om bij voorbaat bepaalde dingen over Jezus te aanvaarden. We vragen niet eens van je om de bijbel als geheel of gedeeltelijk te accepteren. We verzoeken je de bijbel te lezen. We vragen je om kennis te maken met de Here Jezus. Wij geloven namelijk dat de hoofdpersoon zelf tot jou kan spreken door datgene wat je leest. Van Hem overtuigd raak je alleen maar door Hem zelf te ontmoeten, je kunt jezelf er niet toe dwingen, en dat hoeft ook niet. We vragen je alleen de bijbel een eerlijke kans te geven. Dan zul je misschien de ervaring opdoen dat Iemand laat merken dat Hij met je wil spreken. De geloofsbelijdenis noemt Hem Jezus Christus, waarachtig God en waarachtig mens.

8. Het geheim van het kruis

Iedereen weet dat het kruis het voornaamste symbool van het christendom is. Dat is eigenlijk heel opzienbarend als je bedenkt wat een kruis feitelijk voor een ding was.

Het kruis was een werktuig om mensen ter dood te brengen, veel wreder en onmenselijker dan de galg. Heel weinigen van ons hebben ooit een terechtstelling door ophanging meegemaakt, maar deze manier van terechtstellen staat qua tijd en plaats nog zo dicht bij ons, dat we het uiterst merkwaardig zouden vinden, zo niet smakeloos, als een godsdienst de galg tot zijn symbool zou maken.

De eerste christenen werden vaak rechtstreeks geconfronteerd met kruisigingen, en het was niet van het begin af aan zo vanzelfsprekend dat het kruis het symbool van het christendom zou worden. Het duurde in feite geruime tijd voordat het kruis algemeen ingeburgerd raakte. In de eerste tijd moet men er een zekere afstand van hebben genomen. Want niet alleen de geraffineerde marteling die deze manier van sterven inhield wekte afschuw, maar het was ook nog zo, dat niet iedereen op die manier aan zijn einde kwam. Zo stierven alleen gevluchte slaven en misdadigers.

We bevinden ons in een heel andere wereld als we denken aan Socrates in zijn dodencel. Daar leed de filosoof met vaste hand de gifbeker, terwijl hij ondertussen rustig het filosofische gesprek dat hij met zijn vrienden heeft voortzet. Een waardige dood, een stijlvolle dood, zo kun je het gerust noemen. Een kruisiging had niets van dat alles, die was alleen maar mensonterend, alleen maar afschuwelijk.

Dat het kruis desondanks het symbool van het christendom is geworden zal dan wel een hele goede reden hebben gehad. Op de een of andere manier moeten we hier tot de kern van het christelijk geloof zijn doorgedrongen. Achter deze ogenschijnlijke smakeloosheid moet een geheim schuilen.

Om dat geheim te benaderen, nemen we een merkwaardige episode, die door alle evangelisten vermeld wordt, als uitgangspunt. De avond voor Goede Vrijdag, dus de avond voor Hij zou sterven, nam Jezus de discipelen mee naar een tuin aan de voet van de Olijfberg. We laten opnieuw Markus aan het woord:

‘En zij gingen naar een plaats, genaamd Gethsemane, en Hij zeide tot zijn discipelen: Zet u hier neder, terwijl ik bid. En Hij nam Petrus en Jakobus en Johannes mede. En hij begon zeer ontsteld en beangst te worden. En Hij zeide tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; blijft hier en waakt. En Hij ging een weinig verder en Hij wierp Zich ter aarde en bad, dat indien het mogelijk ware, die ure aan Hem zou voorbijgaan, en Hij zeide: Abba, Vader, alles is U mogelijk, neem deze beker van Mij weg. Doch niet wat ik wil, maar wat Gij wilt’ (Markus 14:32-36).

Om enig perspectief in deze scène te brengen kunnen we weer aan Socrates denken. Hij is rustig en beheerst in zijn dodencel. Zijn vrienden huilen en verliezen hun zelfbeheersing, maar de held zelf niet. Hij stierf zoals je verwacht dat een held zal sterven. In de oudheid was het voor religieuze of filosofische leermeesters tamelijk gebruikelijk om hun leer met een dergelijke dood te bezegelen. Dat verwachtte iedereen.

Maar Markus vertelt dat de Here Jezus door angst en zwakheid werd bevangen bij de gedachte aan zijn dood. Markus wist heel goed dat hij de Here Jezus in de ogen van veel mensen blameerde door dit te vertellen, maar hij zette het er toch bij.

Opnieuw worden we ermee geconfronteerd dat er een geheim moet schuilen in dat wat er gebeurt, een geheim achter het kruis en een geheim achter de scène in Gethsemane, dat zin geeft aan het ogenschijnlijk zo zinloze. Er moet iets zijn wat het van levensbelang maakt om te vertellen over het kruis en Gethsemane.

Laten we beginnen met de vraag: Waar was de Here Jezus zo bang voor? Voor de kruisiging zelf, voor de marteling? O ja, daar was alle reden voor. Maar we krijgen niet de indruk dat het in laatste instantie daarom ging. Op Goede Vrijdag stond de Here Jezus kalm rechtop. In Gethsemane moet iets anders, iets belangrijkers aan de hand zijn geweest.

Op dit punt helpt het verhaal ons verder. ‘Neem deze beker van Mij weg’. Wat wordt daarmee bedoeld? Wat voor een beker? Voor Jezus zelf, voor de evangelist en voor de eerste lezers was het niet zo raadselachtig, want die waren bekend met de wereld van het oude testament. Maar wij hebben wel dringend een verklaring nodig. Laten we het eens proberen. Denk je al het onrecht dat er in de wereld is begaan eens in, alle slechte dingen, alle wreedheid, alle boze woorden, alle laster - denk je dat allemaal eens in, ‘verzameld’ in een beker. Wij kunnen ons er natuurlijk geen voorstelling van maken wat die beker allemaal zou bevatten; die afschrikwekkende hoeveelheid gaat ons bevattingsvermogen te boven. Maar de ingrediënten kennen we wel zo’n beetje uit ons eigen leven. Al onze liefdeloze woorden - die zitten erin. Dat we aan onszelf en nog eens aan onszelf hebben gedacht, toen we aan anderen hadden moeten denken - dat zit erin. Dat we voor God gevluucht zijn en niets met Hem te maken willen hebben - dat zit er ook in. Alles wat we in onze situatieschets hebben besproken - het zit er allemaal in. Je zult die beker wel niet precies voor je zien, maar misschien heb je er enig vermoeden van wat het zou betekenen om hem te ledigen. Te drinken. Dat zou betekenen: de straf voor al die dingen op je nemen, de huiveringwekkende gevolgen ervan ondergaan. De straf ondergaan en daarmee de schuld delgen.

Ook dat gaat ons bevattingsvermogen ver te boven, maar we vermoeden welke realiteit er achter het beeld schuilt. Het beeld is heel bekend uit het oude testament. De beker wordt daar ‘de beker van Gods gramschap’ genoemd (Jeremia 25:15; vgl. Jesaja 51:17). Deze beker was het, waarvan de Here Jezus smeekte dat die Hem voorbij zou gaan, die avond in Gethsemane. En daarom heeft Markus (net als de andere evangelisten) erover verteld, zodat iedereen zou begrijpen wat het heeft gekost, welke prijs er betaald is om zonde en schuld uit de wereld te helpen. Het was niet de normale doodsangst van een gewoon mens. Het was Gods Zoon die menselijk gesproken alleen maar kon

terugdeinzen voor de taak die Hem was opgelegd: de schuld van zondaars tot de zijne te maken en er voor te boeten. Zozeer moest de zonde op Hem gelegd worden dat Paulus kan zeggen dat 'Hij tot zonde werd gemaakt':

'Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem' (2 Korinthe 5:21).

Dit is het geheim. Dit is het geheim van het kruis. Gods Zoon werd onze plaatsvervanger. Alles wat van ons was werd op Hem gelegd: het werd als het zijne beschouwd. Onze grote en kleine overtredingen, ons liefdeloze hart; ja, zelfs onze verdoemenis werd op Hem gelegd. Toen Hij aan het kruis riep:

'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' was het onze verdoemenis die Hij op Zich nam. Hij dronk de beker der gramschap tot op de bodem toe leeg.

'Om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt was op hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden' (Jesaja 53:5).

Luther spreekt van iets dat hij de 'zaligmakende ruil' noemt. Dat wil zeggen: omdat de Here Jezus al het onze op Zich heeft genomen kan al het Zijne van ons worden. Zijn vrede, Zijn rechtvaardigheid, Zijn relatie tot God de Vader. Alles wat ons van God gescheiden houdt, alles wat ons gevangen houdt als slaven, al die dingen heeft de Here Jezus op Zich genomen. En in ruil daarvoor krijgen wij Zijn vrijheid.

We kunnen natuurlijk vragen of dat nu allemaal werkelijk nodig was. Er zullen altijd mensen zijn die het beter menen te weten: 'Er zal toch wel een eenvoudiger manier zijn om de weg naar de hemel voor ons open te leggen?' Veel mensen zijn bovendien van mening dat die geschiedenis met het kruis en het zoenoffer van Christus een beetje te barbaars is, een beetje te primitief. Was dat nu allemaal nodig?

Ja, dat weet natuurlijk geen mens. Maar als er een eenvoudiger weg had bestaan, een weg die er niet toe leidde dat Gods Zoon het offer moest brengen dat Hij gebracht heeft - zou God die weg dan niet hebben gekozen?

'ik ben de goede Herder. De goede Herder geeft zijn leven voor de schapen' (Johannes 10:11).

Dat is niet de logica van de betweters. Dat is de logica van de liefde.

Als je gevaar zou lopen te verdrinken en je werd uit het water gehaald door iemand van de reddingsbrigade dan zou je natuurlijk achteraf kunnen vragen of het nu eigenlijk nodig was dat hij er zelf in sprong. Hij had immers zelf ook kunnen verdrinken! Had het niet wat gemakkelijker gekund, bijvoorbeeld met behulp van een reddingsboei? Zoals gezegd, je zou zoiets best kunnen vragen, maar het zou toch wel een enigszins vreemde vraag zijn uit de mond van degene die is gered.

De Here Jezus heeft ons gered door Zijn leven te geven. En degenen die zich uit het water laten halen stellen een vraag die wel even anders klinkt. Zij vragen: Hoe is een dergelijke liefde mogelijk? En dan danken ze.

9. Het grote geschenk

'Gij kent immers de genade van onze Here Jezus Christus, dat Hij om uwentwil arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat gij door zijn armoede rijk zoudt worden' (2 Korinthe 8:9).

Zo spreekt Paulus over de ruil tussen de Here Jezus en ons waar we het in het vorige hoofdstuk over gehad hebben: alles wat van ons was werd van Hem, opdat al het Zijne het onze zou worden. Nu zullen we eens nauwkeuriger gaan bekijken wat de tweede helft van dit vers betekent. Die rijkdom van de Here Jezus die de onze zal worden - waaruit bestaat die? Om die vraag te beantwoorden zou je strikt genomen boekdelen vol moeten schrijven. Wij zullen ons beperken tot het noemen van een klein aantal dingen die overigens heel belangrijk zijn.

De eerste schat uit de rijkdom van de Here Jezus heet: vergeving van zonden. Vergeving wil zeggen dat God de zonden kwijtscheldt zoals een schuldeiser een schuld kan kwijtschelden.

‘toen Hij ons al onze overtredingen kwijtschold door het bewijsstuk uit te wissen dat door zijn inzettingen tegen ons getuigde en ons bedreigde. En dat heeft Hij weggedaan door het aan het kruis te nagelen’ (Kolosse 2: 13b, 14).

Dat de Here Jezus onze schuld op Zich heeft genomen, dat is opdat wij die niet zullen hoeven te dragen. Die schuld bestaat doodeenvoudig niet meer voor God. Je kunt het ook op een andere manier zeggen: Dat de zondeschuld van ons wordt weggenomen houdt in dat wij deel krijgen aan de gerechtigheid van God. Die wordt van ons!

‘En wel gerechtigheid Gods door het geloof in Jezus Christus, voor allen die geloven; want er is geen onderscheid. Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade door de verlossing in Christus Jezus’ (Romeinen 3:22-24).

Dit is het fundament van elk christelijk leven. In het traditionele christelijke spraakgebruik heet het ‘rechtvaardiging’. Dat betekent dus dat je zonden worden kwijtgescholden en dat je deel krijgt aan de gerechtigheid van God. (Het betekent daarentegen niet dat je in een klap een heel ander mens wordt, iemand die niet zondigt en zonder fouten is, enz. Daar zullen we in een later hoofdstuk nog nader op in gaan.)

Nu zit je misschien met de volgende vraag: Gaat dat zo simpel, een christen worden, een gerechtvaardigd mens worden? Het klinkt bijna alsof alles geregeld wordt door een soort bankoverschrijving bij God. Jouw zonde en schuld worden overgeboekt naar de Here Jezus en Gods gerechtigheid wordt op jouw rekening bijgeschreven. Is dat niet een beetje simpel, een beetje al te goedkoop, om zo te zeggen? In zekere zin heb je volkomen gelijk: de rechtvaardiging is zelfs niet eens goedkoop, maar gratis.

‘Hooft, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet; ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs wijn en melk’ (Jesaja 55:1).

Paulus kan dit als ‘dwaasheid’ betitelen, en dat is ongetwijfeld omdat hij weet dat het in strijd is met ons fundamentele gevoel van rechtvaardigheid. Op de een of andere manier willen we datgene wat we ontvangen ‘verdienen’ - zelfs als het geschenken zijn.

Zo denken we ook onwillekeurig wanneer dit het christendom betreft. En daarom begrijpen een heleboel mensen zo slecht waar het om gaat. Ze menen dat het er om gaat jezelf ‘waardig’ te bewijzen, een bepaald niveau van vroomheid te bereiken, enz. enz., voordat je je christen kunt noemen. Of ze denken dat er een bepaald minimum aan geloof voor nodig is. En dan zien ze het geloof voornamelijk als een soort religieuze wilsprestatie of een bijzonder vermogen dat sommige mensen bezitten, maar niet iedereen.

Maar dat zijn stuk voor stuk misverstanden. De vergeving van zonden en de gerechtigheid van Jezus zijn niet bestemd voor diegenen die zich daartoe ‘waardig’ hebben bewezen. Dat heeft niemand! Maar ze zijn bestemd voor degenen die de vergeving van zonden en de gerechtigheid van Jezus nodig hebben omdat die hen doodeenvoudig allebei ontbreken. En dat geldt voor iedereen! Dit geschenk wordt niet uitgedeeld naar prestatie, maar naar behoefte. Daarom is het voor iedereen bestemd.

‘Er is geen onderscheid: allen hebben gezondigd. .. en allen worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade door de verlossing in Christus Jezus.’

Maar dan is het toch zeker de eenvoudigste zaak van de wereld om een christen te worden! Dat klopt echter niet met de heersende opvatting. De meeste mensen zien het christen-worden eerder als een soort religieuze status die in hun familie of kennissenkring niet al te vaak voorkomt en die zulke hoge eisen stelt dat het nogal wat scepsis oproept wanneer iemand zich plotseling een christen noemt. Soms is de reactie er een van zelfgenoegzaamheid, in de trant van: ‘ik ben wel geen christen, maar ik pretendeer dan ook niet het te zijn’ (wel te verstaan: in tegenstelling tot die en die). Maar zodra iemand beseft dat het christen-worden niets met morele of religieuze prestaties te maken heeft, maar dat het heel eenvoudig betekent: een geschenk aannemen dat je niet hebt verdiend, ja,

dan kan zo iemand botweg weigeren dat te geloven. Aan de ene kant is het ook te mooi om waar te zijn. Maar aan de andere kant is het tamelijk verontrustend.

Want het zou kunnen betekenen dat niemand een geldig excuus heeft om geen christen te worden. Je zonden, je gebrek aan vroomheid - het telt allemaal niet mee. Integendeel: al die dingen zijn evenzovele redenen die er voor pleiten dat je een christen zou worden. Je kunt je niet verontschuldigen door op te sommen waarin je allemaal te kort schiet, want Jezus wil je nu juist geven wat je te kort komt: de vergeving van zonden, gerechtigheid van God. Je bent dat geschenk niet waard - nee, maar juist daarom heb je het zo hard nodig.

‘Zij die gezond zijn hebben geen geneesheer nodig, maar zij die ziek zijn’ (Mattheüs 9: 12).

Als je er van weerhouden bent om christen te worden omdat je je er niet waardig toe achtte of niet ‘goed genoeg’ voor voelde, dan heb je de zaak volledig omgedraaid. Als je achterwege laat om een arts op te zoeken omdat je ‘je niet gezond genoeg voelde’ zou dat desnoods nog door kunnen gaan voor een bruikbare grap, maar als serieus gemeente gedragsregel zou het getuigen van een tamelijk fundamenteel misverstand over de eigenlijke functie van een arts.

De Here Jezus is de grote heelmeester van zielen. Zijn plaats is bij de ‘onwaardigen’ en Hij wil graag met ze te maken hebben. Degenen die zichzelf wel waardig achtten - wezen Hem af. Ja maar het geloof, zeg je. ik kan dat geloof niet opbrengen.

Misschien heb je zelfs het geloof gezocht, geprobeerd te geloven. Maar je kunt het niet opbrengen. Nee, ik ken ook niemand die dat gelukt is, zomaar door wilskracht. De kwestie is, dat je het geloof niet kunt ‘zoeken’. Niet direct.

Maar dat is zo’n onverwachte bewering dat we daar beter een apart hoofdstuk aan kunnen wijden

10. Hoe kom ik tot geloof?

Het heeft geen zin om over ‘het geloof’ te spreken zolang we niet duidelijk hebben gemaakt wat het geloof gelooft. Christelijk geloof is geloof in de Here Jezus. Dus moeten we in het kort uitleggen wat dat inhoudt, en zeggen hoe dat geloof tot stand komt.

Let wel: we zeggen ‘geloof in Jezus’, en niet ‘geloof in God’. Natuurlijk gelooft een christen in God, maar dat doen de moslims en de joden en vele anderen ook. Godsgeloof is niet hetzelfde als christelijk geloof. Christelijk geloof is Christus-geloof, Jezus-geloof. Uit dat wat we hiervoor gezegd hebben zal duidelijk zijn waarom dat zo is en ook zo moet zijn.

Maar nu: geloof in de Here Jezus, wat wil dat zeggen? Dat wil zeggen dat je de Here Jezus beschouwt als degene die Hij zegt dat Hij is, dat je op Hem vertrouwt. In de Here Jezus geloven, dat betekent heel eenvoudig: op Hem je vertrouwen stellen.

Hoe ontstaat dat vertrouwen? Laten we uitgaan van een alledaagse situatie (die wel wat doet denken aan wat we van Christus zeiden: dat Hij de heelmeester van zielen was). Laten we zeggen dat je aan een ziekte lijdt die operatief ingrijpen of een medicijnkuur vereist. Maar jij weet geen dokter en je hebt bepaald geen zin om je aan de eerste de beste over te leveren. Je zou de voorkeur geven aan een arts die je kende en op wie je kon vertrouwen.

Nu heb je een vriend, en die kent een arts waar hij zonder aarzeling naar toe zou gaan. Hij heeft een grenzeloos vertrouwen in die arts en beweert dat het vermogen van die man om mensen te genezen grenst aan tovenarij. Je vriend raadt je aan om daar naar toe te gaan. ‘ik heb een rotsvast vertrouwen in hem.’

Het is niet moeilijk te bedenken wat je in een dergelijke situatie niet zou zeggen. Je zou niet zeggen: ‘ik ben jaloers op dat geloof van jou en ik zou willen dat ik het zelf had. Maar ik heb vast niet zo’n sterke wil als jij, of anders heb jij een bepaald vermogen dat ik niet heb. Ik heb ook geprobeerd om te geloven, maar ik kan het niet opbrengen.’

Dat zou een vrij zinloze opmerking zijn. En het zou een volslagen zinloze onderneming zijn om te proberen jezelf met behulp van wilsinspanning of soortgelijke oefeningen op te werken tot een vertrouwen in die onbekende arts dat eigenlijk min of meer in het luchtledig zou zweven. Zo ontstaat vertrouwen niet. Zo ontstaat ook het vertrouwen in de Here Jezus niet. Dat ontstaat op een verbluffend 'normale' manier.

Vertrouwen in een arts krijg je door naar hem toe te gaan - bij voorkeur op aanbeveling van vrienden- kennis met hem te maken en zijn bekwaamheid te constateren. En dat vertrouwen is niet iets wat jij zelf tot stand brengt, het wordt in jou tot stand gebracht. De arts is er verantwoordelijk voor, niet jij.

Met het vertrouwen in de Here Jezus is het precies zo gesteld. Het gaat er niet om dat je 'het geloof zoekt', maar dat je de persoon opzoekt die het geloof wekt, dat je kennis met Hem maakt en Hem leert kennen - -. Heb je dat al geprobeerd?

Degene die 'geloof' zoekt vindt niets. Degene die de Here Jezus zoekt, vindt Hem, en met Hem het geloof.

Hoe je kennis kunt maken met de Here Jezus, daar zullen we aan het eind van dit boekje wat nader op in gaan. Hier zullen we ons eerst bezighouden met een vraag waar veel mensen mee zitten: Hoe staat het in dit verband met de wil? Er is immers zo vaak sprake van 'kiezen voor Christus'? Speelt de wil dan in het geheel geen rol wanneer het er om gaat een christen te worden?

Laten we het doktersbeeld maar weer gebruiken. Je kunt niet uitmaken of je wel of geen vertrouwen krijgt in die arts. Maar je besluit om naar hem toe te gaan. Als je die beslissing niet neemt komt het proces waardoor het vertrouwen tot stand komt nooit op gang.

Nu kan het enige zelfoverwinning kosten om naar de dokter te gaan. Het is niet altijd zo gemakkelijk om toe te geven dat je ziek bent. Dat geldt ook voor onze relatie tot de Here Jezus. We willen toch zo graag onszelf helpen, ook op religieus gebied! Dat we zonder de Here Jezus geestelijk ziek zijn, zelfs doodziek - het kost wel iets om dat toe te geven.

En dat zouden we waarschijnlijk dan ook nooit doen als de diagnose van de Here Jezus niet zo'n geweldige bewijskracht had. Want hier staan we plotseling tegenover een gezond mens, de enige gezonde mens die ooit heeft geleefd. Op dat ogenblik wordt het ons pas goed duidelijk dat wij aan een 'ziekte tot de dood' lijden.

En dan kunnen we de diagnose aanhoren, want hij wordt gesteld door degene die kan genezen. We kunnen het verdragen om de last van onze schuld te zien als we tegelijkertijd Degene zien die hem heeft weggedragen en die ons daarvoor Zijn gerechtigheid heeft gegeven.

Het geloof ontstaat wanneer je Hem leert kennen. En dat je Hem zoekt, naar Hem begint te vragen, dat is op zichzelf al een begin van geloof. Als de mensen bij de Here Jezus kwamen vroeg Hij ze nooit hoe groot hun geloof was. Hij prees ze omdat ze bij Hem kwamen en noemde dat geloof.

Is het moeilijk om te geloven? Die vraag kunnen we anders formuleren: Is het moeilijk om naar de Here Jezus te gaan? Ja, dat is in zoverre moeilijk, dat het een capitulatie van jouw kant inhoudt. Je geeft toe dat je datgene wat Jezus te geven heeft, kunt gebruiken, eenvoudig omdat jij er gebrek aan hebt. Het ontbreekt jou aan de gerechtigheid die je veilig door Gods oordeel heen zal brengen. Maar hoe moeilijk het ook schijnt, toch is het verrassend eenvoudig. Je kunt tot Hem komen door bijvoorbeeld te zeggen:

'Lieve Heiland, ik heb het oordeel over mijn leven aangehoord. En nu hoor ik dat U in mijn plaats dat oordeel ondergaan hebt. Ik kan niet bevatten wat dat inhoudt, maar ik besef wel, dat Uw liefde voor mij grenzeloos moet zijn. Ik wil graag dat de gerechtigheid die U voor mij kocht toen U stierf, de mijne wordt, en ik heb begrepen dat U dat ook wilt, ja, dat U er meer dan wat ook naar verlangt. Wat kan ik anders zeggen, Heer, dan 'dank U', en 'amen'. Hier ben ik, Heer. En als ik nog mocht twifelen en het niet begriep, dan zult U het mij langzaam maar zeker wel duidelijk maken.

Als je dit gebed van ganser harte zou bidden, dan zou het je niet tot een geloofsheld maken die zich op allerlei opmerkelijke geestelijke of morele prestaties kan beroemen. Maar je zou wel kunnen zeggen en belijden dat je tot de Here Jezus was gekomen en een christen was geworden.

Dat zou het begin van een nieuw leven zijn.

11. Het nieuwe leven

Laat ik eerst nog even herinneren aan het gedachtenexperiment dat we een stukje terug hebben uitgevoerd betreffende de hemel. We ontdekten, kort samengevat, dat niemand van ons daar op zijn plaats zou zijn. We zouden binnen de kortste keren de hemel in zijn tegendeel hebben veranderd, net zoals we het voor onszelf en anderen hier op aarde grondig hebben bedorven.

Een hemel die werkelijk die naam waardig was, zou bevolkt moeten zijn met mensen die heel anders waren dan wij, mensen wier hoogste vreugde het was om bij God te zijn - en die niet praatten over 'elkaar liefhebben' maar het deden.

Als jij en ik als een van die mensen zouden zijn geworden, dan zouden we onszelf waarschijnlijk niet herkennen. We zouden heel andere mensen zijn geworden, volkomen nieuwe mensen.

Precies: nieuwe mensen. Daar draait het in de bijbel om: hoe je een nieuw mens kunt worden. Maar als je een nieuw mens wilt worden moet je je oude leven vaarwel zeggen. De vraag is of we dat kunnen en of we daar de moed voor hebben. Het antwoord dat de bijbel daarop geeft is de doop.

De doop? Is de doop niet een fraaie formaliteit, waarbij je tot de kerk gaat behoren en wellicht een aantal extra kansen krijgt in het leven? Ja, dat is een opvatting, die veel voorkomt, maar in de bijbel heeft de doop alles te maken met het worden van een nieuw mens en het vaarwel zeggen van het oude.

Laten we dit eens verder bekijken. We kunnen beginnen met een vers te bestuderen uit de brief van Paulus aan de Colossenzen:

'daar gij met Hem begraven zijt in de doop. In Hem zijt gij ook mede opgewekt'
(Kolosse 2:12).

Vreemd! Paulus beweert hier kennelijk dat de doop een soort begrafenis is. Precies, daar ging het immers om. Wanneer je een nieuw mens wilt worden, moet je je eerst ontdoen van al die dingen uit het verleden die je blijven achtervolgen en een verlamdende werking uitoefenen. De doop is het grote teken van God dat dat naargeestige verleden, waarin je als mens niet in staat was goed te functioneren, begraven is. In het water weggespoeld. Zonde, ergernis, verslaving, falen en misstappen, schuld, het is er niet meer.

In de doop wordt datgene wat Paulus 'onze oude mens' noemt begraven. Dat is ons goeie oude ik, dat baas in eigen huis wil zijn en God niet als Heer boven zich wenst. Dat is de mens die niet op zijn plaats is in Gods nabijheid, omdat hij zelf het centrum van zijn bestaan wil zijn.

Die mens, ons oude ik, wordt 'begraven', zegt de apostel. In deze zin zijn de aanhalingstekens het moeilijkst te verklaren. We zijn natuurlijk niet letterlijk gestorven, dat weet Paulus ook wel. Hij weet heel goed, dat ons oude ik zich ook na de doop 'roert'. Het roert zich zelfs bijzonder krachtig. En toch is het 'dood'.

Zo nu en dan hebben we het over een 'ten dode opgeschreven' mens. Wanneer de persoon in kwestie genoemd wordt lijkt het alsof hij al als dood wordt beschouwd.

Ons oude ik werd in de doop ten dode opgeschreven, het kreeg zijn doodsvonnissen en dient beschouwd te worden alsof het al gestorven is.

Maar er is meer. Er is niet alleen dood, er is ook leven. Dankzij het feit dat Christus is opgewekt uit de dood, kan er kennelijk ook bij ons nieuw leven ontluiken.

Er ontstaat een nieuw 'ik', een nieuwe persoon. Die nieuwe persoon, die in contact staat met de levende Christus, begint in je leven de toon aan te geven. Dat wil niet zeggen dat de oude persoon nooit meer iets van zich zal laten horen. Net als in een oorlog, waar de zwaarste slag gestreden is, maar de vijand nog verschrikkelijke schade aanricht alvorens voorgoed bedwongen te zijn, zo is het

ook in het christelijke leven. De oude persoon is verslagen, maar toch is er een levenslang gevecht tussen je oude en je nieuwe ik. De opstanding van Christus betekent dat de overwinning in principe is behaald en dat het oude ik zeker het loodje zal moeten leggen. Maar nu zul je wel vinden dat het allemaal heel vreemd en mystiek wordt. Kan er nog iets concreters gezegd worden over dat 'nieuwe ik'?

Ja, dat kan. We kunnen het samenvatten in twee hoofdpunten.

1. Je nieuwe ik is degene die gelooft. Ja, alleen de nieuwe mens in je heeft het geloof. Je oude ik is ongelovig geboren en zal dat blijven zolang je leeft.

We hebben al gezien hoe het geloof ontstaat. Je kunt het niet zelf tot stand brengen; het moet geschapen worden door Hem in wie je gaat geloven. En dat is een basiswet voor alles wat met de nieuwe mens te maken heeft: het is iets wat God in ons scheidt. Christelijk leven heeft weinig te maken met het verbeteren van jezelf (en al helemaal niets met jezelf beter voordoen). Christelijk leven is: iets met je laten gebeuren, God vrij spel met je geven.

2. De nieuwe mens koestert een nieuwe liefde voor God en zijn naaste. Hij heeft God boven alles lief. Hij verlangt ernaar Hem als Heer over zijn leven te hebben en kan zich niets geweldigers voorstellen dan in Zijn nabijheid te verkeren. Bovendien heeft hij zijn naaste lief. Die zin krijgt in onze oren gemakkelijk een wat sentimentele klank. Dat komt omdat wij er aan gewend zijn om liefde te associëren met gevoelens - sterke en warme gevoelens, dat wel, maar toch: gevoelens.

In de Bijbel wordt liefde in de allereerste plaats geassocieerd met daden. Er staat weinig in over gevoelens, maar veel over daden, heel concrete, doodgewone daden. We kunnen het 'daden van liefde' noemen.

'Ik heb honger geleden - gij hebt Mij te eten gegeven
Ik heb dorst geleden - gij hebt Mij te drinken gegeven
Ik ben een vreemdeling geweest (tegenwoordig heet dat 'gastarbeider') - gij hebt Mij gehuisvest
naakt - gij hebt Mij gekleed, ziek - gij hebt Mij bezocht
Ik ben in de gevangenis geweest - gij zijt tot Mij gekomen' (Mattheüs 25: 35,36).

De Bijbel kent ook een ander soort daden. Die worden de daden van onze kwade natuur genoemd. Bijvoorbeeld: terugschelden wanneer je uitgescholden wordt, je wreken, op eigen voordeel en eer uit zijn, op je recht staan, enz. Dan is ons oude ik in actie.

Neem bijvoorbeeld je relatie tot N.N. Zoals gezegd, je kunt de persoon in kwestie niet uitstaan. He-las is hij of zij steeds bij je in de buurt - N.N. is je buurman of -vrouw, je collega, misschien je leraar - kortom, N.N. kun je niet uit de weg gaan. Hij of zij is, met andere woorden, wat de Bijbel 'je naaste' noemt. Je moet N.N. dus liefhebben.

Ja, maar dat kan ik toch niet! Vriendelijk zijn tegen die gezellige P. en die vlotte S. - dat is geen probleem. Maar je bijzonder onsympathieke naaste liefhebben, dat kan alleen iemand die opnieuw geschapen is. De liefde die geen wederliefde verlangt en geen dankbaarheid, de liefde die de niet-beminnelijke liefheeft, die komt alleen tot stand wanneer God in het spel is. Uit onszelf kunnen we die liefde niet tot stand brengen, en voor ons oude ik is het hele proces bijzonder pijnlijk. Want het houdt in, dat ons oude ik aan de kant moet. Het ik dat zich wil doen gelden, op zijn recht wil staan en zijn antipathieën wil goedpraten - dat moet opzij.

Je naasten, dat zijn al die concrete mensen die je iedere dag tegenkomt. Ook die op het televisie-scherm. Daar kom je hen tegen die letterlijk uitgehongerd en naakt zijn. In het dagelijks leven kun je hen ontmoeten die hongeren naar hartelijkheid en contact, naakt zijn in hun gebrek aan sympathieke eigenschappen en dorsten naar een vriendelijk woord. Het is niet moeilijk om je naaste te vinden -niet voor de liefde, niet voor de nieuwe mens.

Deze concrete daden van Liefde worden gedragen door wat we zouden kunnen noemen de houdin-gen van liefde:

'blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheer-sing' (Galaten 5:22, 23).

Vriendelijkheid en zelfbeheersing - nou ja, tot op zekere hoogte kunnen we dat wel opbrengen. Tot op het moment dat het ons te veel wordt. Maar 'liefde, blijdschap, vrede': we zien ogenblikkelijk dat dat dingen zijn die ons gegeven moeten worden, in ons geschapen moeten worden. Daar hebben we de basiswet weer, de basiswet voor de nieuwe mens. En daarom kan geen enkele menselijke poging tot zelfverbetering en geen moraal, hoe perfect ook, zo'n mens scheppen. Een goede moraal kan een goed staatsburger scheppen, een 'bruikbaar mens', maar geen nieuwe mens. Dat kan alleen God.

'De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren, zij is niet afgunstig, de liefde praalt niet, zij is niet opgeblazen, zij kwetst niemands gevoel, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwade niet toe.. Alles bedekt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verdraagt zij - . . . De liefde vergaat nimmermeer' (I Korinthe 13:2-8).

Als we nu terugkijken op dit portret van het nieuwe ik zouden we kunnen vragen: op wie lijkt het? Het lijkt op Christus, antwoordt het nieuwe testament. Ja, de nieuwe mens is geschapen naar Zijn beeld. En achter dit feit gaat een diep geheim schuil. Ons oude ik draait in een kringetje om zichzelf heen, het heeft zijn centrum in zichzelf. Maar het nieuwe ik heeft zijn centrum in Christus. Het draait om Hem en laat zich door Hem leiden en aansporen. Ja, het is zo een met Hem, dat het eigenlijk Christus is die erdoor handelt. Ons oude ik, dat alles zelf wilde regelen, werd aan de dood overgeleverd. Daarom kan Paulus zeggen:

'Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, dat is: niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij' (Galaten 2:20).

Christus leeft in mij, handelt in mij, spoort mij aan om me in dienst te stellen van mijn naaste -dat is de belijdenis van de nieuwe mens. De nieuwe mens is een Christus-mens.

En hoe wordt die in ons geschapen?

Als God scheppend werk verricht, doet Hij dat altijd door Zijn Heilige Geest. Wanneer er in een mensenhart geloof in Jezus geboren wordt, is het de Geest die aan het werk is. Wanneer er daden van liefde tot stand komen is het de Geest die daar achter zit. Daarom noemt de apostel die daden van liefde 'de vruchten van de Geest'. De nieuwe mens 'leeft in de Geest', 'wordt door de Geest gedreven.

'Zeg, stop eens even! Van God kan ik me bepaalde voorstellingen maken en Jezus was in ieder geval een concrete persoon. Maar die Geest - daar kan ik me niets bij voorstellen. Die blijft voor mij een ongrijpbaar begrip...'

Je zit er niet zo ver naast als je nu misschien wel denkt. De Here Jezus vergelijkt in feite de Geest met de wind. De wind zelf kun je ook niet zien, maar je ziet welke uitwerking hij heeft.

De werking van de Geest is, dat je de Here Jezus duidelijk voor ogen hebt. De Geest wil niet Zichzelf laten zien, maar de Here Jezus. De Geest wijst nooit op Zichzelf, praat nooit over Zichzelf. Hij spreekt altijd over de Here Jezus, wijst op Hem. De Geest is christocentrisch en wil jou ook christocentrisch maken.

Hoe doet Hij dat? Heel concreet en heel praktisch. Hij beschikt over vier middelen - of methoden, zo je wilt. Ze worden alle vier genoemd in een eenvoudig vers in het boek Handelingen. Dat vers toont ons het geheim van het leven van de eerste christenen, en van ieder christelijk leven daarna:

'En zij bleven volharden bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden' (Handelingen 2:42).

Het onderwijs der apostelen - dat wordt voor ons het nieuwe testament, geschreven door de apostelen en hun vrienden. De Heilige Geest werkt door het nieuwe testament - niet wanneer het op de boekenplank staat, maar wanneer je het leest. Het onderwijs der apostelen kom je ook in de christelijke verkondiging tegen.

De gemeenschap, de saamhorigheid tussen de christenen in de gemeente, is het tweede middel waardoor de Geest werkt. Daardoor helpen wij elkaar, troosten we elkaar en aanbidden we samen

God. De gemeente wordt in de bijbel een lichaam genoemd, een organisme dat het leven doorgeeft aan de afzonderlijke lichaamsdelen, de 'ledematen'.

Het breken van het brood is hetzelfde als het avondmaal. Daar eten en drinken we brood en wijn, die het lichaam en het bloed van de Here Jezus symboliseren en hebben op die manier deel aan alles wat de Here Jezus voor ons verkreeg toen Hij voor ons stierf.

De gebeden worden het laatst genoemd. Door het gebed wordt een draadloze verbinding naar God tot stand gebracht. 'Bidden is eenvoudig in je hart met God spreken' zeiden ze vroeger. En dat is goed gezegd. Via deze vier kanalen brengt de Geest ons in verbinding met Christus. (Men zou ze de vier B's kunnen noemen: Bijbellezen, Broederschap, Breken van het brood en Bidden.)

En nu hebben we een achtergrond om iets concreter te worden over dat 'kennismaken met de Here Jezus' waar we het in een eerder hoofdstuk over hebben gehad. Het beste is dat je heel eenvoudig de plaatsen opzoekt waar de Geest Hem aan jou kan voorstellen. Je kunt naar de christelijke verkondiging gaan luisteren. Je kunt het nieuwe testament gaan lezen. Je kunt proberen te bidden. Een goede manier is contact op te nemen met een christelijke vriend en haar of hem te vragen over het leven met Jezus te vertellen. En vraag om hulp bij het bidden! En wanneer je Hem ontmoet heb je ook de sleutel tot het nieuwe leven gevonden, want die heeft Hij. Ja, Hij is het nieuwe leven. 'Niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij'.

Een belangrijke opmerking

Degene die een nieuw mens wordt voelt zich geen goed mens. Integendeel: nu merkt hij pas goed hoe zondig zijn leven is. Het oude ik verdwijnt niet vrijwillig, het verzet zich. En dat verzet duurt voort zolang een christen hier op aarde leeft. Het oude ik bemoeit zich met alles wat hij doet. Daarom zijn zijn daden van liefde nooit volmaakt, maar altijd besmet door egoïsme, en behept met allerlei gebreken. Al zie je het zelf niet altijd, je omgeving ziet het wel.

Ja, vaak lijkt het oude ik volledig de overhand te krijgen. Daarom moet een christen altijd leven uit Gods vergeving en de plaatsvervangende offerdood van Christus. De gerechtigheid voor God zal nooit een ander fundament krijgen.

De ervaren christen merkt vaak beter wanneer het oude ik de kop opsteekt dan een beginner. Daarom gaat geestelijke groei altijd gepaard met pijn: je ziet steeds duidelijker hoe halfslachtig en onvolkomen je leven als christen is. Des te groter wordt Christus voor je. Op een goede dag zal je oude ik voorgoed ten grave worden gedragen. Dat gebeurt wanneer je sterft. En.. - je zult ook niet alleen maar sterven als je doodgaat.

Maar dan zijn we bij de laatste akte aangeland.

12. De hemel

Dit laatste hoofdstuk zal tamelijk kort worden. Daarentegen gaat het over iets dat geen einde zal hebben. We hebben een paar keer de uitdrukking 'in de hemel komen' gebruikt. In het normale spraakgebruik wordt dat waarschijnlijk opgevat als het hoofddoel van het christelijke leven.

Nu zal degene die het nieuwe testament leest ontdekken dat die uitdrukking daar niet voorkomt. Er wordt nergens gezegd dat wij in de hemel zullen komen. Daarentegen wordt er gezegd dat wij naar de Here Jezus toe gaan.

De hemel - ik heb zo het idee dat de meesten van ons daar vrij vage voorstellingen van hebben, als we ons er al iets bij voorstellen. Maar het kan feitelijk een voordeel zijn als je in dit opzicht een vrijwel onbeschreven blad bent. Veel mensen dromen over een hemel waarin al hun wensdromen in vervulling gaan. Dan kan het moeilijk worden, het ware beeld van de hemel dat de bijbel ons geeft, te introduceren.

Laten we het beeld dat de Bijbel geeft eens bekijken. Het eerste wat we merken is dat de hemel niet gedefinieerd wordt als een bepaalde plaats binnen het zichtbare universum. De telescopen en andere

instrumenten van de astronomen hebben het universum voor ons oneindig veel groter gemaakt dan het was voor de bijbelse auteurs, maar de sterrenkijkers hebben ons niet dichterbij de hemel gebracht. Die zullen we nooit 'in de kijker' krijgen.

In de bijbel wordt de hemel gedefinieerd als de 'plaats' waar God zetelt in al Zijn heerlijkheid. Op aarde is Hij er niet op die manier. Hier verbergt Hij zich achter vele raadsels, achter al het lijden dat er in de wereld is, achter de vele tegenstrijdigheden in ons bestaan.

Of hij zich op enige andere plaats in het universum in al Zijn heerlijkheid openbaart weten we niet. We weten dat Hij het niet doet op aarde, en daarom is de aarde geen hemel. Maar eens zal God aan het einde van de geschiedenis, het universum herscheppen.

'ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan' (Openbaring 21:1). Het is de profeet Johannes die ons dit vertelt in het laatste Bijbelboek.

God zal echter niet alleen het universum herscheppen. Hij zal ook de doden opwekken. Nu begint het ons te duizelen, zoveel vragen als er nu rijzen. We kunnen ons dit gewoonweg niet voorstellen. Onze beelden en voorstellingen zijn afkomstig uit de ons bekende werkelijkheid - maar hier staan we oog in oog met het volslagen onbekende, het volslagen nieuwe. Daarom kunnen we ons er geen beeld van vormen, en daarom is het ook zo moeilijk te geloven.

Maar nu doet het nieuwe testament iets heel onverwachts. Het vraagt ons, om nog een keer naar de Here Jezus te kijken. Een keer in onze geschiedenis heeft datgene plaatsgevonden wat gebeuren zal aan het einde van de geschiedenis: er is er Een, die de opstanding niet voor Zich heeft, maar achter Zich. Jezus werd niet alleen ten grave gedragen, zoals alle anderen - Hij stond ook weer op uit het graf. Hij stond in levende lijve op, Hij at en dronk terwijl Zijn discipelen toekeken.

Ook jij kunt hem ontmoeten als de levende en zeggen: Hij is waarlijk opgestaan. Vandaag zit Hij aan de rechterhand Gods, dat houdt in dat Hij Gods mede-regent is aan wie alle macht in de hemel en op aarde is gegeven.

Zelf zegt Hij: 'Ik leef en gij zult leven' (Johannes 14:9).

De kracht die Jezus uit de doden opwekte zal eens ook jou uit het graf doen opstaan.

Een happy-end dus? Ja, zo zou je het misschien kunnen noemen, al is 'happy' nu niet precies het juiste woord. In de bijbel heet het 'zalig', maar dat woord is eigenlijk niet goed vertaalbaar. Het heeft iets met vreugde te maken, een onmetelijke vreugde, waar we wel een vermoeden van kunnen hebben, maar die we niet kunnen beschrijven en al helemaal niet kunnen definiëren.

Maar dit beeld vertoont een schrille dissonant, die we niet moeten verbergen. Bij de opstanding zullen sommige mensen niet gekleed zijn in de gerechtigheid van God. Ze hadden gedacht dat ze het wel zouden redden met hun eigen gerechtigheid - als ze überhaupt al aan de opstanding en het oordeel dachten. Ze vielen ten offer aan de grote misvatting dat ze Christus en Zijn gerechtigheid niet nodig hadden. Toen aan hen het aanbod werd gedaan van de vergeving van zonden en de gemeenschap met de Zoon van God, antwoordden ze: 'Helaas, dat komt me op het ogenblik niet zo goed uit, ik ben druk bezig met andere, belangrijker zaken - later misschien'. En dat is het enige - ja, werkelijk het enige - wat een mens buiten de zaligheid kan plaatsen, buiten de hemel. In de bijbel wordt dat beschreven als iets onbegrijpelijks: dat iemand vrijwillig afziet van wat wij het grote geschenk hebben genoemd.

Beste lezer, het geschenk ligt voor het grijpen. Het wordt geschonken, je hoeft het niet te verdienen. Het wordt aan onwaardigen gegeven. Als je je onwaardig voelt, dan is het voor jou. De vergeving van zonden is voor jou. Het nieuwe leven is voor jou - en het eeuwige leven. God heeft op jouw 'ja' gewacht. Zou je het nu maar niet uitspreken? Je kunt teruggaan naar hoe kom ik tot geloof en door het gebed uit te spreken 'ja' zeggen. Of met je eigen woorden, dat doet er niet toe. God is de beste verstaander ter wereld.

Hij zal begrijpen wat je bedoelt.